

Ontwerpnota

Toevoeging van specificaties aan professionele bacheloropleidingen

1. Situering

Met het onderwijsdecreet XXI werd artikel 13 van het Structuurdecreet, dat de mogelijkheid tot toevoeging van specificaties aan bachelor- en mastergraden in het academisch onderwijs regelt, uitgebreid met bijkomende specificaties: “of Laws”, “of Veterinary Science”, “of Veterinary Medicine”, “of Medicine” en “of Philosophy”.

Dit om de internationale herkenbaarheid van onze Vlaamse graden verder te verhogen. De Vlaamse Regering legt, op advies van VLUHR en VVS de lijst vast van de opleidingen waaraan deze specificaties kunnen worden toegevoegd.

Naar aanleiding van deze decreetswijziging werd opnieuw de vraag opgeworpen waarom de mogelijke toevoeging van een specificatie aan een graad beperkt blijft tot de graden van het academisch onderwijs.

Bij de onderhandelingen in het VOC bij het ontwerp van decreet betreffende het onderwijs XXI, werd daarom door de overheid het engagement genomen om onderzoek te verrichten naar de mogelijkheid om ook specificaties aan professionele bachelors toe te voegen¹.

“De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel zal laten onderzoeken welke specificaties er in een internationaal vergelijkend perspectief kunnen toegevoegd worden voor de professionele bacheloropleidingen.”

Een werkgroep met vertegenwoordigers van de VLUHR, VLOR, VVS, Bachelor.be en het departement heeft de opdracht gekregen dit onderzoek uit te voeren en op basis hiervan advies te verlenen aan de minister.

2. Het gebruik van specificaties internationaal

Voor de herkenbaarheid van studies in het hoger onderwijs is titulatuur en het gebruik van specificaties een belangrijk onderscheidingsmiddel. De student gaat na zijn afstuderen immers gebruik maken van zijn titel en wil dat iedereen, zowel nationaal als internationaal, uit zijn titel kan opmaken wat voor studie hij heeft afgerond.

Uit het rapport Abrahamsen (infra) en uit een recentere rondvraag via het Enic-Naric netwerk blijkt echter dat er niet één internationale norm bestaat waarbij men kan aansluiten, maar dat er een grote variëteit aan mogelijke specificaties bestaat.

Soms worden specificaties decretaal vastgelegd en beschermd (vb. Tsjechië, Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk, ...), soms behoort dit tot de autonomie van de individuele hogeronderwijsinstellingen (Polen, Frankrijk, Malta, Verenigd Koninkrijk, ...). Soms is de coherentie binnen éénzelfde instelling zelfs zoek. In de meeste landen worden specificaties in het Engels toegevoegd, maar in andere in de eigen landstaal (soms met een vertaling in het Engels).

Internationaal gezien zijn de meest herkenbare specificaties: of Arts, of Science, of Engineering, of Education, of Business Administration, of Laws, of Medicine, of Nursing, of Social Work, of Fine Arts en of Music.

---

¹ Protocol nr.34 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams Onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs op 25 januari, 15 en 22 februari 2011.

Aan de internationale omgeving is eigenlijk enkel het gebruik te ontleen dat de graad past bij de inhoud van de opleiding. Het is niet de soort instelling die de naam van de graad bepaalt, maar wel de inhoud van de opleiding.

Internationaal verwijzen de toevoegingen niet zozeer naar de academische oriëntatie van een opleiding, maar vormen ze het onderscheid tussen enerzijds alfa/gamma-opleidingen en anderzijds bèta/technische/medische opleidingen.

In de meeste landen hecht men bovendien intussen meer en meer belang aan het diplomasupplement voor de inhoudelijke specificatie van een opleiding.

3. Nederland

Gezien de nauwe samenwerking en uitwisseling tussen Vlaanderen en Nederland, o.a. door een gemeenschappelijke accreditatieprocedure, een gezamenlijk accreditatieorgaan en de wederzijdse erkenning van diploma's, is een vergelijking met het Nederlandse systeem aangewezen en zou een gelijkaardig systeem moeten gehanteerd kunnen worden in Vlaanderen.

3.1 Commissie Abrahamsen

In 2005 kreeg een internationale commissie van experts (Committee Review Degrees for the Dutch Ministry of Education, Culture and Science – de zogenaamde Commissie Abrahamsen) van de toenmalige Nederlandse staatssecretaris voor hoger onderwijs, Marc Rutte, de opdracht om een overzicht te maken van de Nederlandse titulatuur hoger onderwijs en die te plaatsen in een internationale context.

Dit resulteerde in het rapport 'Bridging the gap between theory and practice. Possible degrees for a binary system'.

De commissie baseerde zich op een beperkt comparatief onderzoek van de situatie in Duitsland, Frankrijk, Ierland, Noorwegen, Oostenrijk, Spanje, het Verenigd Koninkrijk, Vlaanderen en Zwitserland.

Zoals hierboven reeds vermeld was de voornaamste vaststelling dat er geen uniform internationaal gradensysteem bestaat.

Het rapport gaf verder de volgende krachtlijnen mee²:

- Een titel moet betrekking hebben op de inhoud van een programma en niet op een opleidingstraject. Daarom moet de toevoeging van suffixen mogelijk zijn voor zowel de initiële als de postinitiële opleidingen.
- De suffixen 'of Science' en 'of Arts' zijn voorbehouden voor opleidingen die gebaseerd zijn op onderzoek zowel aan universiteiten als hogescholen.
- Enkel de HBO-programma's met een voldoende substantiële onderzoeksbasis kunnen de suffixen gebruiken. Om te bepalen welke HBO-opleidingen een voldoende substantiële onderzoeksbasis hebben, zullen er criteria worden ontwikkeld. De criteria hebben betrekking op de leerresultaten (de student is vertrouwd met traditionele en geavanceerde onderzoeksmethodes, de opleiding is gebaseerd op toegepast onderzoek). Eventueel kan ook de infrastructuur die nodig is om de leerresultaten te bereiken, in de criteria verwerkt worden.
- Voor opleidingen zonder voldoende onderzoeksbasis, worden omschrijvingen toegevoegd die de inhoud van het programma weerspiegelen. Wegens de veelheid aan opleidingen is het niet haalbaar daarvoor criteria vast te leggen.
- Het diplomasupplement is het voornaamste instrument voor transparantie.

---

² Advies over de specificaties van graden in het Vlaamse hoger onderwijs, VLOR, december 2006

- Een nationaal kwalificatieraamwerk, gebaseerd op het Europees raamwerk voor kwalificaties in het hoger onderwijs, is een relevant instrument om transparantie te garanderen. Het bestaande systeem van kwaliteitszorg en –bewaking wordt behouden. De NVAO zal bijkomend de bovengenoemde criteria moeten ontwikkelen.

Hoewel het advies van de Commissie Abrahamsen niet volledig werd opgevolgd, vormde het rapport toch één van de belangrijkste voorbereidende stukken voor een beleidsbeslissing in Nederland.

3.2. Situatie in Nederland

In Nederland worden ook achter de professionele bachelorgraden Engelstalige specificaties toegevoegd.

Om een veelvoud van allerlei toevoegingen tegen te gaan werd door de HBO-raad geadviseerd te kiezen voor een beperkt aantal specificaties per domein. Een domein is een verzameling van opleidingen die zowel qua inhoud als qua werkveld veel verwantschap hebben. De HBO-raad heeft ook aangeraden de internationale conventies te volgen en dus specificaties en graden te gebruiken die internationaal herkenbaar zijn en vaak toegepast worden. (bv. Bachelor of Engineering). Er werd ook duidelijk gepleit voor een programmatisch onderscheid en niet voor een institutioneel onderscheid.

Het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft op grond van deze adviezen de volgende domeinspecificaties toegewezen aan de professionele bachelors:

Hoger Technisch en Natuurwetenschappelijk onderzoek

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BEng	Bachelor of Engineering	autotechniek, elektrotechniek, technische bedrijfskunde, technische natuurkunde, werktuigbouw, industrieel ontwerpen, algemene operationele techniek
BBe	Bachelor of Built Environment	Opleidingen civiele techniek, bouwkunde, planologie, geodesie, stedenbouw en verkeerskunde
BASc	Bachelor of Applied Science	Opleidingen in de toegepaste natuurwetenschappen en materiaalkunde
BICT	Bachelor of Information and Communication Technology (ICT)	Opleidingen op het gebied van de informatie- en communicatietechnologie

Hoger Economisch Onderwijs

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BBA	Bachelor of Business Administration	Opleidingen bedrijfskunde en managementstudies
BCom	Bachelor of Commerce	Opleidingen commerciële economie en small business and retail management
BEc	Bachelor of Economics	Opleidingen accountancy, integrale veiligheid, bedrijfsadministratie, bedrijfseconomie, fiscale economie en financial services management
LLB	Bachelor of Laws	Opleiding HBO-rechten

Hoger Communicatief Onderwijs

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BComm	Bachelor of Communication	Opleidingen communicatiemanagement, -publiciteit, -vormgeving en -systemen
BJ	Bachelor of Journalism	Opleiding tot journalist

Hoger Sociaal-Agogisch Onderwijs

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BSW	Bachelor of Social Work	Opleidingen op het gebied van zorg, welzijn en cultuur
BTh	Bachelor of Theology	Opleiding godsdienst-pastoraal werker

Hoger Pedagogisch Onderwijs

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BEd	Bachelor of Education	Opleidingen tot onderwijzer 2 ^e graad of regent

Hoger Europees Onderwijs

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BES	Bachelor of European Studies	

Hoger Gezondheidsonderwijs

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BHS	Bachelor of Health Science	Opleidingen cesartherapie, ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, voeding en diëtetiek, podotherapie, medische beeldvormende en radiotherapeutische technieken, mondzorgkunde
BN	Bachelor of Nursing	Opleiding tot verpleegkundige

Hoger Kunstonderwijs

Afkorting	Graad en specificatie	Omschrijving
BDA	Bachelor of Dance Arts	Opleiding in de danskunsten
BDes	Bachelor of Design	Opleiding vormgeving
BFA	Bachelor of Fine Arts	Opleiding autonome beeldende kunst
BFT	Bachelor of Film and Television	Opleiding film en televisie
BMA	Bachelor of Music Arts	Opleiding in de muziekkunsten aan een conservatorium
BTA	Bachelor of Theatre Arts	Opleiding in de theaterkunsten

4. Voorstel voor Vlaanderen

Ondanks de grote verschillen op internationaal vlak is men toch overtuigd van het feit dat het toevoegen van specificaties bij de professionele bachelorgraden de (h)erkenbaarheid en de waardering van de professionele bachelors in het buitenland zou verhogen.

Vermits er geen internationaal systeem bestaat, moet Vlaanderen binnen de eigen context tot een transparant en robuust systeem komen.

Hoewel een gelijkaardige regeling als in Nederland aangewezen is, moet men er op toezien dat een beslissing op Vlaams niveau niet enkel op basis van de situatie in Nederland wordt genomen, maar dat Vlaanderen ook inspeelt op de ontwikkelingen in het kader van het Bolognaproces, met name in de andere landen waar afgestudeerden uit het Vlaamse hoger onderwijs terecht komen. Men moet erover waken dat men door zijn keuzes niet geïsoleerd staat ten opzichte van zijn omgeving.

De beleidsbeslissing moet ook de specificiteit van het Vlaamse hoger onderwijs respecteren. Een beslissing over specificaties moet ook voldoende de kwaliteit van de opleidingen veruiterlijken voor een internationale tewerkstelling³.

Het voorstel is om ook in Vlaanderen, naar analogie met Nederland, een beperkt aantal specificaties per domein te gebruiken.

Bij het vastleggen van de specificaties moet men er vooral op toezien dat ze voldoende informatie aan een titel verlenen, internationaal bruikbaar zijn en transparant zijn.

Vertrekkende vanuit de studiegebieden/inhoudelijke domeinen waarbinnen de professionele bacheloropleidingen zich in Vlaanderen situeren en rekening houdend met wat in andere landen en voornamelijk Nederland gangbaar is, stellen wij volgende specificaties voor:

Het concrete voorstel wordt uitgewerkt door de werkgroep.

3 grote vragen:

- toevoegen van specificaties aan professionele bachelors ja/nee?
- indien ja, welke specificaties? bepaalde specificaties exclusief voor academische opleidingen?
- welke procedure moet gevolgd worden? (idem als bij academische opleidingen?)

³ Advies over de specificaties van graden in het Vlaamse hoger onderwijs, VLOR, december 2006.